

VERES GÁBOR

EGY MÚZEUMI GYŰJTEMÉNY 150 ÉVE.
FEJEZETEK AZ ÉRSEKI LÍCEUM MÚZEUMÁNAK ÉS
MŰTÁRGYAINAK TÖRTÉNETÉBŐL

2016. január 6-án, vízkereszt napján Ternyák Csaba egri érsek áldotta meg az érseki palota felújított középső szárnyát, melyben a hivatalos megnyitót követően az Egri Érseki Palota Kulturális és Turisztikai Látogatóközpont a nagyközönség számára is látogathatóvá vált. A II. világháborút követő politikai fordulat hatására több lépcsőben államosították a magántulajdon mellett az egyházak vagyonát is. Az egri érseki palota is állami tulajdonba került, és csak a rendszerváltás után került vissza a római katolikus egyházhoz.

Hasonló sorsa volt az Egri Érseki Líceum Múzeumában őrzött műtárgyaknak is. Egy rendelet értelmében 1950-ben kellett a múzeum tárgyait átszállítani az erre kijelölt állami közgyűjteménybe. A rendszerváltást követően, 1993-ban született meg az a megállapodás, mely az államosított műtárgyak visszaadásáról rendelkezett. A dokumentumot az egri érsek, a Heves Megyei Múzeumi Szervezet igazgatója, valamint a múzeumot fenntartó megyei önkormányzat vezetője írta alá. A megállapodáshoz csatolták a visszaadott műtárgyak listáját, melyen az egykori Líceumi Múzeum műtárgyai is szerepeltek. A tárgyak jelentős része az Egri Képtárban, valamint a Heves megye és Eger a 18–19. században című állandó kiállításban voltak kiállítva. Az egyháznak ekkor még nem voltak a nagy értékű, különleges műtárgyak bemutatására alkalmas kiállítóterei, így a megállapodás a tulajdonba adásról rendelkezett, de a birtokba adást későbbre halasztotta. A műtárgyak a Dobó István Vármúzeumban letétben maradtak, kiállításokon továbbra is megtekinthetők voltak, de a tulajdonosuk immár újra a római katolikus egyház lett.

Az egri érseki palota középső szárnyának felújításával lehetővé vált, hogy a letétben lévő műtárgyak is helyet kapjanak a palotában megnyíló kiállításon. Eger első, 1872-ben létrehozott múzeumának története 1950-ban véget ért, de a különleges érseki líceumi gyűjtemény darabjai napjainkban is láthatók a gyönyörűen felújított érseki palota reprezentatív kiállítóterében.



1. kép: Ternyák Csaba érsek megáldja a felújított érseki palota középső szárnyát. 2016.

(Fotó: Nemes Róbert)

Az egri érseki palota a magyar múzeumok történetének korai időszakában már töltött be jelentős szerepet. Pyker János László érsek velencei pátriárkaként jelentős képgyűjteményt hozott létre, melyet 1827-től, egri érsekként is tovább gyarapított. A festményeket a palota nyugati szárnyában helyezte el és tette bemutatathatóvá a nagyközönség számára. A gyűjteményt azonban 1836-ban, egy reformkori országgyűlésen felajánlotta a nemzet gyűjteményének gyarapítására, így az a Magyar Nemzeti Múzeumba került. A Nemzeti Múzeum ekkor még nem rendelkezett megfelelő bemutatótérrel, hiszen a ma is ismert főépülete csak 1846-ban készült el. Az egri érseki palota déli szárnya a felajánlást követően 1844-ig a Magyar Nemzeti Múzeum Képtárának adott otthont és volt látogatható, s csak ezt követően szállították el a gyűjteményt Budapestre. A Magyar Nemzeti Múzeum 1846-ban átadott új épületében ebből az anyagból nyílt meg az első képműkiállítás. Pyker érsek egykori gyűjteménye ma a Szépművészeti Múzeum régi képtárában található.

Az egri Líceum és a múzeumügy

Az egri Líceum több mint 250 éves története nagyon sok érdekes epizódot tartogat az érdeklődők számára. Az egyetemi oktatásban, az építkezés tervezésében, kivitelezésében, az épület művészi díszítésében kiváló gondolatok megvalósulását és üzenetét érzékelhetjük ma is az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemnek otthont adó épületben sétálva. A két és fél

évszázad során mindig az oktatás volt az elsődleges e falak között, de ennek irányai és intézményei is változtak. A Líceum vonzotta a tudásra, művelődésre vágyó és a művészetek iránt érdeklődő embereket. Az ő szellemiségük és munkájuk révén legtöbbször az oktatáshoz kapcsolatosan több más funkció is megjelent, például nyomda, színházterem, műterem és múzeum is létesült.

Napjainkban a Líceum nemcsak mint épület vonzza az érdeklődőket. A 18. század második felében történt alapítás idejéből jelentős tárgyi kulturális örökséggel is rendelkezik az intézmény. Az 1776-ban megnyílt Specula, csillagásztorony eredeti műszereit is láthatják a több mint kétszáz éves kora ellenére még mindig kifogástalanul üzemelő camera obscura periszkópja mellett. A Főegyházmegyei Könyvtárban pedig az 1793-ban az egyetemi oktatás szolgálatára alapított impozáns könyvgyűjtemény látható, művészien kialakított teremben.

A mai múzeumok névadója a Museion, a múzsák lakhelye, szentélye, kertje, ahol a múzsák által megszemélyesített tudományoknak hódolhattak az emberek. A névadó intézményt, mely elsősorban könyvtár volt, Alexandriában I. Ptolemaios Sótér Krisztus előtt 3. században alapította. Magyarországon a középkortól az uralkodók, egyházi vezetők és több főúr is rendelkezett jelentős műgyűjteménnyel. Néhány iskolatípusban pedig az oktatás szolgálatára, tanulmányozásra szereztek be műtárgyakat. Az egri Líceumban is segítettek speciális eszközök, tárgyak az itt folyó képzést. Gorove László 1828-ban így írt erről a Tudományos Gyűjteményben: „vagyon az épületben egy Museum Physicum is, amelybe jóllehet a szükségesebb eszközök és mozgányok (Machinae) megtalálhatnának, de a mostani században igen megbővített Természet Tudományának sok féle ágozatára nézve kívánni lehetne, hogy az újabb és finomabb készítmények is a fizikát tanulóknak nagyobb felvilágosítására megszereztessenek.”¹ Az oktatásban használt eszközök egy idő után elavultak, elhasználódtak, elromlottak, és hasonlóan a maiakhoz kiselejtezésre kerültek, ekkor még nem tekintettek rájuk múzeumban megőrzendő műtárgyként. Nagyobb figyelmet a régebbi korok tárgyai és a műalkotások kaptak.

A magyar közgyűjtemények születését 1802-re datálják. Széchényi Ferenc gróf ebben az esztendőben ajánlotta fel magángyűjteményét a nemzet javára, mely az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményének az alapját is jelentette. A nemzet múzeuma a következő fél évszázadban szépen gyarapodott, de vidéken csak a kiegészítést követően, a 19. század második felében kezdődtek meg a múzeualapítások. Az elsők közt, 1872-ben a Líceumban is múzeum alakult. Jelenleg már semmi nem emlékeztet arra, hogy a 19. századtól a magyar múzeumügy egyik legjelentősebb vidéki intézménye, az Érseki Líceum Múzeuma is itt működött közel nyolc évtizeden át. Ebben az időszakban tízezrek érkeztek azért Egerbe, hogy a múzeumot megtekintsék. A tanulmány felidézi

¹ GOROVE, L., *Eger Várossa* történeteinek 5-dik folytatása, in *Tudományos Gyűjtemény* (1828/VII), 1–24.

az intézmény történetének néhány fontosabb fejezetét, betekintést nyújt a múzeum történetébe, gyűjteményeibe, emléket állítva annak az intézménynek, mely a maga korában a Líceum életének is fontos része volt.



Gr. v. R. M.

Gr. bet. J. Roth.

Gr. v. Sandmann

16.

NEMZETI MÚZEUM

NATIONAL MUSEUM

WIEN, bei L. T. Neumann.

Ausschliessendes Eigenthum des Verlegers

2. kép: A Magyar Nemzeti Múzeum épülete

(Forrás: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár – Budapest Gyűjtemény)

Magyarország első nyilvános képzőművészeti kiállítása a Líceumban

Eszterházy Károly, a Líceumot építtető, egyetemalapító püspök is gyűjtötte a régiségeket és a művészeti alkotásokat. A püspöki palotában jelentős képtárat hozott létre, melynek sorsát nem ismerjük. Festőket, korabeli kifejezéssel élve képírókat is alkalmazott, feladatuk elsősorban a templomok díszítése volt. Munkájuk segítésére a püspök Rómából hozatott képeket másolás céljából. A korszak jeles festőművészeinek természetesen nem volt szüksége ilyen segítségre, közülük jó néhányan dolgoztak megrendelésére, például a Líceum

freskóinak festésén. A díszterem mennyezetfreskóját készítő Franz Sigrist 1795-ben Eszterházy Károly portréját is megfestette. A püspök a képet nővérenek adományozta. Tőle került 1814-ben az Aszalay-gyűjteménybe. Ez a gyűjtemény később a Líceumi Múzeumba került, melynek katalógusát a Líceum nyomdájában 1872-ben nyomtatásban is megjelentette Aszalay József. Ebből a kötetből ismerjük az Eszterházy-kép fenti történetét. Ugyancsak bekerültek a múzeumba az Eszterházy püspök végrendeletében szereplő numizmatikai kollekciónak arany-, ezüst- és rézérméi, valamint a püspök közettani és állattani gyűjteménye.

A múzeum alapítására csak a 19. század második felében került sor, de Kiss Péter kutatásai alapján kijelenthető, hogy Magyarország első nyilvános, állandó képműkiállítása az egri Líceumban nyílt meg 1812-ben, és 1819-ig látogatható volt.²

Az Érseki Líceum Múzeumának megalakulása

A líceumi múzeum megalapításának gondolatát 1865-ben egy névtelenül megjelenő újságcikkben vetették fel az Egri Újság címlapján. A vezércikk az „Egy indítvány” címet viselte, és bevezetőjében az alábbi gondolatokkal kívánta olvasóit a múzeumalapítás ügyének támogatására biztatni: „A kérdésre, hogyan létesítsük az indítványozott gyűjteményeket, alig felelhetek egyebet, mint hogy ugyanazon úton és móddal, miként több virágzó közintézetünk létrejött: az ügy lelkes felkarolása, s az ebből fakadó tevékeny részvétel és áldozatkészség útján. Sok jó festmény van egyesek birtokában, ha nem is mind-egyik Raffaello, Guido Reni vagy Da Vinci, de mégis sok esetben becses műalkotások, melyek a művészeti igényeket kielégítik, s teljesen megfelelőek arra, hogy egy nyilvános gyűjteményben helyet foglaljanak, s a nézőnek műélvezetet nyújtsanak. Feltételezem, hogy e műdarabok jelen birtokosai által kellőképpen megbecsültek, de mi vár azokra? Az örökösök igen sok esetben nem sokra tartják, lomnak tekintik a tárgyakat és így osztoznak rajtuk. Utóbb hányódnak, vetődnek, míg végül a padlásra vagy szerencsésebb csillagzat alatt a cselédházakba kerülnek, s a por és füst lassú, de biztos működésének esnek áldozatul.”³

Az Egri Újság 1865. március 15-én megjelenő számának címlapján Mártonffy Károly főmérnök, a városi képviselőtestület tagja lelkesedéssel, támogatóan reagált az indítványra. Cikkében már a múzeum elhelyezésére is javaslatot tett: „a halhatatlan emlékü Eszterházy által építtetett lyceumban bírnak oly helyiséget, melynek termei a tudományok minden ágának megfelelően építtetvén, csak alkalmazásra, használatbavételre várnak, van tehát

² Kiss, P., *A magyarországi első nyilvános és állandó képműkiállítás Egerben és a Pyrker-képtár története (1812–1949)*, in *Agria* XXXVIII. 8.

³ Ismeretlen szerző., *Egy indítvány*, in *Eger* III (1865/6), 1.

ebben múzeumnak alkalmas helyiség is.”⁴ A cikk írója javaslatát a Líceumban zajló oktató és tudományos tevékenység segítségével támasztotta alá. Szerinte az elméleti tudomány önmagában véve igen meddő. Addig, amíg a tanulók a megtanultakat a gyakorlatban, az életben is alkalmazni fogják, a múzeumban lévő tárgyak tanulmányozása, megfoghatósága, láthatósága nagyban segítheti az oktatásukat.

Az alapítandó múzeumról az egri közéletben is folytatódott a párbeszéd, és az újság hasábjain is további írások láttak napvilágot. A tervnek szerencsére igen jeles és befolyásos támogatója akadt Bartakovics Béla érsek személyében. Megfelelő helynek az építettő Eszterházy püspök által színházteremnek szánt második emeleti helyiséget (mai 302-es terem) találták, így az akadályok hamar elhárultak, és 1872-ben létrejött az Érseki Líceum Múzeuma. A múzeumőri feladatokat a kezdetektől 1920-ig a líceumi gondnokok látták el. Az érsek az egykori színházterem múzeumi célokra való átalakításával Vochler Alajos gondnokot bízta meg, aki Papik Ferenc lakatosmesterrel készíttetett el 150 darab tartóvasat a helyiség falaira a kiállításra kerülő képek felfüggesztéséhez.

A líceumi múzeum Bartakovics Béla érsek idején

Az alapító érsek maga is kedvelte a régiségeket, több mint 450 darabos érmegyűjteménye 1873-ban bekövetkezett halála után került az általa létrehozott múzeumba. Ebben az időszakban a múzeumnak ajándékozott két, főként fegyverekből álló gyűjtemény és az Aszalay-féle képgyűjtemény mellett megvásárolták az érsek öccsének, Bartakovics Flórisnak a festménygyűjteményét és az egri Plank Ferenc régiséggyűjteményét, mely több mint ezer érmét, valamint több száz kelta és római bronz- és középkori vastárgyat tartalmazott.

A kormány az 1873-as bécsi világi kiállításon való részvétellel kapcsolatban felhívást tett közzé, az ezen való részvételt az érsek fontosnak tartotta az új múzeum szempontjából. A tárgyak kiválasztásához szakembert keresett, akit a Magyar Nemzeti Múzeum régiség-tárának őre, Rómer Flóris személyében talált meg.

Bartakovics érsek ebben az időszakban figyelt fel egy velencei múzeumban őrzött márványszoborra, mely elődjét, Pyrker János László érseket ábrázolta, még velencei pátriárkaként, ezt is sikerül megvásárolnia.

A múzeum azonban nem volt nyitvatartás szerint látogatható az alapítás időszakában. Az elkészült kiállítást a nagyközönség számára 1874-től Samassa József érsek nyitotta meg, aki szintén jeles műgyűjtő volt. Még ugyanebben az évben rendelt meg Ligeti Antal festőművésztől három tájképet, melyek a Szepesség tájait, a várat és a káptalant ábrázolják.

⁴ MÁRTONFFY, K., *Néhány szó az Egerben felállítandó kép- és régiség-tár ügyében*, in *Eger* III (1865/11), 1.

A millennium évében Samassa érsek 122 db olyan levelet ajándékozott a múzeumnak, amelyeket Vukovich Sebő volt igazságügyi miniszter írt az emigrációból Horváth Mihály püspökhöz. A gyarapodások dinamikusan folytatódtak a következő évtizedekben ajándékozás, hagyaték és vásárlás útján egyaránt, melyek közül Kovács Mihály festőművész 128 alkotását és Pánthy Endre egri nagyprépost hagyatékát mindenképpen meg kell említeni. Ez utóbbi 71 darabból állt, és 1906-ban került a Líceum Múzeumba. Olyan kiemelkedő festményeket is tartalmazott, mint Dosso Dossi Faun és Nimfa vagy Hendrick Ter Brugghen Pipára gyűjtő fiú című képe.



3. kép: Hendrick Ter Brugghen: Pipára gyűjtő fiú. 1623. (Egri Érseki Palota Látogatóközpont)

A pipára gyűjtő fiút ábrázoló festményt Pánthy Endre a 19. század végén Bécsben vásárolta meg Gerrit van Honthorst műveként. Az utrechti festőiskola Caravaggio követőjeként

számon tartott németalföldi művésze 1590-ben született, és 1656-ban hunyt el. Az egri Érseki Líceum Múzeumának 1920-ban megjelent szépművészeti tárgymutatójában Szmrecsányi Miklós Van Honthorst utánzójaként határozta meg az alkotót.⁵

1955-ben a kép restaurátor által került megtisztításra az új állandó kiállítás rendezése előtt. Az átfestések alól a HTB monogram és az 1623-os évszám vált láthatóvá, mely egyértelművé tette a festőt.

A képpel kapcsolatban nem tévedtek nagyot a korábbi meghatározások, hiszen Hendrick Ter Brugghen (1588–1629) nem egyszerűen Honthorst kortársa volt, hanem Caravaggio-követőként az utrechti iskolához tartozott, és hozzá hasonlóan Rómában is tanult. A felfedezésről Czobor Ágnesnek, a Szépművészeti Múzeum művészettörténészenek itthon és külföldön is publikációi jelentek meg, ezt követően a festmény nemzetközi ismertségre tett szert.⁶

Dr. Borovszky Samu történész, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja társszerkesztésében Magyarország vármegyéit bemutató sorozat indult 1896-ban, a millennium évében. A Heves vármegyét bemutató kötet 1910-ben látott napvilágot, melyben a Líceum Múzeumáról Türk Frigyes egri tanár, helytörténész az alábbiakat írta:

„A II. emeleten van a régiség- és a képtár. A régiségtárban képviselve van a kő-, a bronz-, a közép- és az új-kor; egyiptomi és római régiségek, magyar, török fegyverek, az egri várból sisakok, kulcsok, szíhalmi, muhii, mohácsmezei leletek. Gazdag egyházi pecsét- és éremgyűjtemény (3000 darab). Vannak becses emléktárgyai: gróf Széchenyi István kalapja, (belsejében a Tisza térképével), József nádor kertészkése, Vörösmarty Mihály tintatartója; gróf Esterházy Károly, Pyrker László, Bartakovics Béla lovainak a kantárai, melyeket koronázások alkalmával használtak; VII. és IX. Pius kapucziukai stb.

Őrzés végett itt vannak elhelyezve az Egri Dalkör országos versenyeken nyert díjai is. A képtár 316 darab festményében – eredetileg, vagy művészi másolatokban – képviselve vannak: Bassano, Tintoretto, Barbieri Francesco, Paolo Veronese, Tizian, Rafael, Mich. Angelo, Ricci Sebestyén, Domenichino, Rosa Salvator, Velasquez, Murillo, Guido Reni, Van Dyk, Rubens, Meer de Yong, Maytens, le Sueur Eustache, Claude Loraine, Teniers Dávid, Denner, Hamilton, Hackenzöller, Haan, Kracker, id. Markó Károly, Kovács Mihály, Balkay Pál, Mücke János, Sturm, Szoldatics, Brodszky, Sajóssy stb.

A *szobrok* közül kiválók: Pyrker László karrarai márvány- és Casagrande atyjának a fia által készített gipsz-mellszobra. Nagybecsűek a *rézmetszetek*: olasz remekművek metszetei, a Kaulbach-album; képviselve vannak Dürer és Holbein.

Érdekes nevezetessége az érseki liceumnak Bartalos Gyula dr. *magánmúzeuma* is. Gyűjteménye valami nyolcezer darab. Kiváló becsűek egervidéki kő-, bronz- és honfoglaláskori leletei;

⁵ SZMRECSÁNYI, M., *Az egri érseki Líceum Múzeumának szépművészeti tárgymutatója*, Eger 1920.

⁶ CZOBOR, Á., *Terbrugghen Egerben felfedezett képe*, in *Művészettörténeti Értesítő* 5. (1956) 289–291.

a dunántúlról szerzett római felírást kövei; az egri várbeli székesegyházból való oszlop- és fehérmárvány-párkányrészletek; Egerben talált törökturbános fejkövek; fegyver- és éremgyűjteménye, s 2454 darabot tartalmazó levéltára, melynek nagy részét II. Rákóczi Ferenc hadi titkárának Aszalay Ferencnek, néhány év előtt Egerben megtalált levelesládája alkotja.⁷

A líceumi múzeum kapcsán kiemelkedő szerepe volt Bartalos Gyula kanonok munkájának és gyűjteményének, ami Türk Frigyes fenti leírásában még magángyűjteményként szerepelt. Bartalos az egyre bővülő régiséggyűjteményét a Líceumban lévő lakásán tárolta. Elismertségét jelzi, hogy mintegy félszáz műtárgyat a millenniumi kiállításon, Budapesten is bemutatták. 1909-ben döntött úgy, hogy megvált a 30 éven keresztül gyűjtött több mint nyolcezer tárgytól, így az értékes kollekciónak a Heves vármegyét bemutató monográfia megjelenésének évében már a líceumi múzeumhoz tartozott. Öt évvel később őt bízta meg Samassa érsek az éremgyűjtemény kor és nemzetek szerinti csoportosításával. A gyűjtemény összesen 5285 db érmét tartalmazott. A múzeumban a Bartalos-gyűjteménynek külön leltára volt, és az 1928-as átrendezés után külön helyiségben mutatták be.

Szmrecsányi Miklós muzeológiai munkája

1920-tól egy új fejezet kezdődött a múzeum történetében. A gyűjtemények tudományos rendszerezése és feldolgozása vette kezdetét. Szmrecsányi Miklós jogi doktor, miniszteri tanácsos, aki képzőművészeti tanulmányokat is folytatott, már 1888-tól titkárként vett részt az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat munkájában. Nyugalomba vonulása után Egerrel való kapcsolata bátyja, Szmrecsányi Lajos révén vált erősebbé, akit 1912-ben neveztek ki érsekké, az Egri Egyházmegye élére. Szmrecsányi Miklós szenvedélyesen kutatta a Líceum Múzeumának tárgyait. Addig ismeretlen festmények alkotóit azonosította be, összegyűjtötte a múzeum történetére vonatkozó iratokat. Iktatókönyvet vezetett, leltárt és tárgymutatót készített. Ez utóbbi nyomtatásban is megjelent, melyben a kiállítás sorrendjében mutatta be a gyűjtemény festményeit. Az általa újrarendezett képtár 1920. október 3-án nyílt meg, ingyenesen volt látogatható tavasztól őszig, vasárnaponként, 10-12 óra között.

Ettől kezdve volt a múzeumnak önálló őre, a munkakör elvált a Líceum gondnoki teendőitől. Szmrecsányi Miklós kérésére Petrovics Elek, az Országos Szépművészeti Múzeum igazgatója, a vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyásával 12 festményt kölcsönzött ideiglenes letétként az egri múzeumnak. Közte voltak olyan Danhauser-festmények, melyek 1844-ig a Pyrker-képtár részeként korábban Egerben voltak láthatók. Az Eger napilap 1931

⁷TÜRK, F., *A líceum in Heves vármegye (Magyarország vármegyéi és városai)*, szerk. BOROVSKY, S., Budapest 1910. <https://mek.oszk.hu/09500/09536/html/0010/7.html> – utolsó letöltés: 2023. május 2.

júliusában számolt be a tárgymutató megjelenéséről az előszó közlésével, mely a letétről is tudósított: „Ismeretes, hogy Pyrker János László egri pátriarka érsek 194 festményből álló képgyűjteményét a Nemzeti Múzeumnak ajándékozta s ezzel halhatatlan érdemű megalapítója lett az ország első nyilvános képtárának. Ezekből a következőket engedte át letétül az Országos Szépművészeti Múzeum: Danhauser Józsefnek négy festményét, melyek Pyrkernek Habsburg Rudolfról írt hőskölteményét illusztrálják, egy virágképet Ferrertől, és egy kis képet Krackertől, mely azt a vén koldusasszonyt ábrázolja a macskájával, aki a líceum előtt ült, mialatt Kracker a könyvtár mennyezetét dekorálta. A nagy művész naponként alamizsnát adott neki s végül le is festette. Ezek származnak Pyrker gyűjteményéből.”⁸

A magyar múzeumok ügye a 20. század első évtizedeiben már több mint száz éves múltra tekintett vissza. Kialakultak azok az elvárások, melyek keretei között a múzeumok működtek és végezték a gyűjtéssel, nyilvántartással, tudományos feldolgozással és a tárgyak bemutatásával kapcsolatos feladataikat. Egerben Szmrecsányi Miklós volt az, aki a múzeum működésével kapcsolatos szabályokat a kor szakmai követelményeivel összhangban elsőként lefektette. Az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzata 1930-ból már nyomtatott formában is fennmaradt. A múzeum gyűjteményei számára a szépművészeti kollektív leltározása, feldolgozása követendő mintát jelentett és az ennek kapcsán elkészült Szervezeti és Működési Szabályzatot ténylegesen alkalmazták a múzeum napi ügymenetében. Így elmondható, hogy az egri Érseki Líceum Múzeuma a Szmrecsányi Miklós által megalkotott keretek között az 1920-as évektől a kor szakmai elvárásainak megfelelő, tudományosan is rendszerezett múzeumává fejlődött.

Szmrecsányi Miklós 1936-ban, 82 éves korában hunyt el, hagyatéka a líceumi múzeumba került, melyben Ligeti Antal és Munkácsy Mihály két képe is megtalálható volt.

A múzeum utolsó évtizedei

A szakszerűbb kezelés lehetősége miatt 1921-ben a múzeum régiségtárából több iratot a könyvtárba helyeztek át, így a Bartalos-gyűjtemény levéltári anyagát, közte Pyrker János Lászlótól származó leveleket és költeményeket, Vukovich Sebő Horváth Mihályhoz intézett leveleit, Kossuth-leveleket és másolatokat.

Négy esztendővel később került a főképtalan ajándékaaként a gyűjteménybe a káptalan címerével díszített, 1587-ből származó faragott kő. Ebben az időben már szűknek bizonyul a múzeum számára rendelkezésre álló hely. Legányi Ferenc 400 darabos neolit kőszerszám- és cserépgyűjteményének átvétele ezért hiúsult meg.

⁸ SZMRECSÁNYI, M., *Az érseki Líceum Múzeumának gyarapodása*, in *Eger* XLII (1931/155), 2.

Pataki Vidor vári ásatásainak során, 1929-ben a Bornemissza Gergely által épített bástya délnyugati sarkánál egy aranyozott ezüstkupa került elő, melyet a következő évben adott át a líceumi múzeumnak.

A gyűjteményben 1941-ben volt utoljára gyarapodás, majd az intézmény 1944-ben végleg bezárt. 1948-ban az Egri Dalkör, majd a következő évben a Szépművészeti Múzeum is visszavonta letétjeit. 1950-ben pedig egy rendeletben a múzeum anyagának a Városi Múzeumba történő átszállítását írták elő, ezzel ért véget az Érseki Líceum Múzeumának mint intézménynek a története. A gyűjtemény, a műtárgyak története az azóta eltelt több mint hét évtizeden át szerencsére máig folytatódott. A líceumi múzeumot gyarapító gyűjtők, a feldolgozást, kutatást végző muzeológusok munkája nem ment veszendőbe. Az alapító Bartakovics Béla érsek csak rövid ideig segíthette a múzeum munkáját, de szerencsére utódai is fontosnak tekintették a gyűjtemény ügyét egészen napjainkig. Ennek eredménye, hogy különleges műtárgyakkal ma is találkozhatnak a látogatók a 2016-ban megnyílt Egri Érseki Palota Kulturális és Turisztikai Látogatóközpontban.